DAMMSUGAREN

Dammsugaren är en av de hushållsmaskiner som elektrifierades och blev allt vanligare under 1900-talet. Moderna hushållsmaskiner som dammsugaren innebar att hushållsarbetet blev allt mindre betungande och det behövde inte längre vara en heltidssyssla. Många hemmafruar kunde börja förvärvsarbeta, vilket skapade förutsättningar för en helt annan kvinnlig ekonomisk självständighet än tidigare.

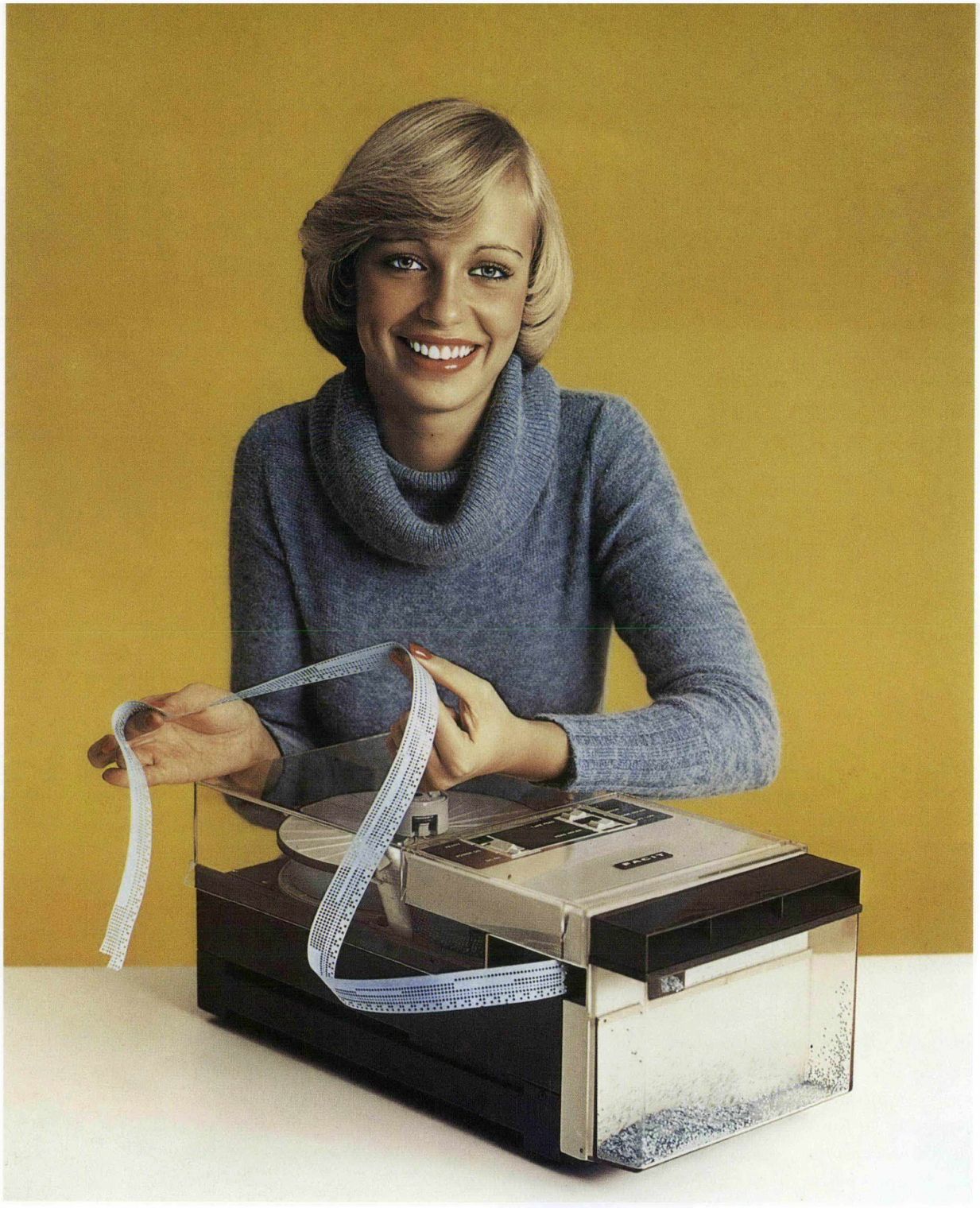
När de första dammsugarna konstruerades var det populärt att täcka golvytor med mattor som blev riktiga dammgömmor. Samtidigt fanns en växande medvetenhet om hygienens betydelse för hälsan, inte minst sedan den franske läkaren Louis Pasteur hade upptäckt bakterien på 1860-talet. Det var alltså svårstädade hem och högre krav på hygien som banade väg för dammsugaren. Under 1800-talets senare hälft utfördes en rad mer eller mindre lyckade försök, vissa dammsugare drevs med muskelkraft, andra blåste snarare bort dammet än sög upp det. Men 1901 lyckades den brittiske uppfinnaren Cecil Booth konstruera en fungerande dammsugare. Den var monterad på en vagn som drogs runt på Londons gator under början av 1900-talet. Vagnen parkerades utanför den lokal som skulle dammsugas. Sedan drog dammsugaroperatörerna in slangar genom fönstret. Under de följande åren förbättrades sugförmågan och dammsugaren försågs med en elmotor, vilket gjorde att den blev mindre och möjlig att ha inomhus. Men den var ändå stor som en tunna, 20 kg tung och dyr!

Den svenske affärsmannen Axel Wenner-Gren såg en dammsugare i ett skyltfönster i Wien 1908. Han insåg att om han kunde göra en liknande maskin fast mindre, lättare och billigare, så skulle alla hushåll vilja ha den. Tillbaka i Sverige övertalade han gaslampstillverkaren Lux att satsa på dammsugare. 1921 kunde Lux, under det nya namnet Elektrolux, presentera en maskin som var mindre och billigare än andra modeller. Det var också den första dammsugaren utrustad med medar, vilket gjorde att användaren kunde bära eller dra den efter sig. Den moderna dammsugaren var född och en rad tillverkare, till exempel Volta, Miele och Hoover gjorde egna versioner.

Dammsugarna var bland de första elektriska hushållsmaskinerna. I takt med västerlandets förbättrade levnadsstandard och hushållens uppkoppling till elnätet blev det möjligt för allt fler att köpa en dammsugare. Vissa märken, som Electrolux, såldes av hemförsäljare, medan märken som Volta, Hoover och Miele sålde sina maskiner i butik.

Dammsugaren har förbättrats på en rad områden. Fläktarna och filtren har blivit bättre, tygpåsen har ersatts av utbytbara papperspåsar och dammsugarna har utrustats med sladdvindor. De har också blivit tätare, lättare, tystare och mer energisnåla. Batteriutvecklingen har gjort att dammsugare även kan vara sladdlösa.

Med robotdammsugaren Trilobite, som Electrolux lanserade 2001, möjliggjordes helt nya hemstädningskoncept där vi kan lägga allt mindre tid på städningen och istället låta maskinerna göra jobbet åt oss. I framtiden kanske vi även får se robotdammsugare som kan styras via en smartphone eller iPad.

Hålremsstansen Facit 4070 kom att bli en stor svensk exportsuccé och en av de mest långlivade datorprodukterna som har funnits. Här reklambild. Den sålde i cirka 145 000 exemplar från 1968 till 1999. Konstruktör var Gunnar Stenudd, som tidigare hade varit med att bygga BESK – den första svenska datorn. Iréne Husberg var en av många kvinnor som arbetade med hålremsor under 1960-talet. Hon berättar om sitt arbete på Karolinska Institutet: »Avläsningen skedde mekaniskt så remsan gick ofta av. Då fick jag laga dem genom att tejpa och göra nya hål med hjälp av ett särskilt verktyg.»